

Dönem : 5
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 4'e 1 nci Ek

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifine Dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca Yapılan Değişiklik Hakkında Millet Meclisi Anayasa Komisyonu Raporu (M. Meclisi : 2/496, 2/495; C. Senatosu : 2/125)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 758)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 6224 - 2/125*

13 . 2 . 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 2 . 2 . 1978 gün ve 1268 sayılı yazınız :

13 . 7 . 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bir ek geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifinin, Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 12 . 2 . 1978 tarihli 30 ncu Birleşiminde değiştirilerek ve işari oyla kabul edilmiş, dosya ilişikte sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.
Saygılarımla,

*Sırrı Atalay
Cumhuriyet Senatosu Başkanı*

Anayasa Komisyonu Raporu

*Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No. : 2/496, 495
Karar No. : 4*

14 . 2 . 1978

Millet Meclisi Başkanlığına

13 . 7 . 1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bir ek geçici madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifi, Cumhuriyet Senatosunda görüşülmüş ve bazı değişiklikler yapılmış olduğundan, teklif Millet Meclisi Başkanlığına geri gönderilmiştir.

Başkanlıkça Komisyonumuza havale edilen kanun teklifi, tekrar müzakere olundu.

1. Millet Meclisince kabul edilen metin, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda değişikliğe uğramış ve bu değişiklik Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca da aynen kabul edilmiştir.
2. Yapılan değişikliklerle;
  - a) Cumhuriyet Başsavcısının, önce partilere değil doğrudan doğruya Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna başvurması usulünün getirilmesini,

b) Siyasi Partiler Kanununun 4 ncü kısmında yer alan Parti yasaklamalarından suç niteliğinde olanlar için ait olduğu mahkemeye gidilmesi Millet Meclisi metnine uygun olarak kabul edilmiş, ancak suç niteliğinde olmayan «kol bağı takmak» gibi hususların da açıkta kalmaması için, bu kabil yasaklamaların ihlali halinde Cumhuriyet Başsavcısının belirtilen kurula başvurusu öngörülmüştür.

Esasen parti yasaklamalarının partili üyeler tarafından ihlal edilmesi halinde, bu fiillerin önemli bir kısmı için kanunlarımızda cezai müeyyideler vardır. Cumhuriyet Senatosunda yapılan değişiklikle, az da olsa diğer kanunlarımızda hiç değinilmemiş olanların da takibi ve hakkında işlem yapılması imkân dahilinde girmektedir.

Millet Meclisi metninin 2, 3 ve 4 ncü maddeleri Cumhuriyet Senatosunca aynen kabul edildiğinden, kesinleştiği görülmüş ve üzerinde görüşme yapılmamıştır.

Bu nedenle Komisyonumuz, Cumhuriyet Senatosunda kabul edilen değişik metni başlığıyla birlikte oybirliğiyle benimsemiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere bu rapor saygı ile sunulur.

Anayasa Komisyonu Başkanı
İstanbul
M. Aksoy (*)

Başkanvekili ve Bu Rapor Sözcüsü
Konya
Ş. Battal

Bolu
A. Çakmak

Burdur
C. Aktaş

Çanakkale
A. Tuna

Çorum
M. Irmak

Erzurum
Ç. Bozkurt

Urfa
A. Melik

NOT :

(*) Cumhuriyet Senatosunun benimsediği çözüm, Anayasanın 57 nci maddesine, Millet Meclisinin kabul ettiği çözümden ya da yasa teklifinde öngörülen çözümlen kanımca daha çok aykırı değildir.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukarıdaki 2 nci bentte sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu Kanunun 4 ncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin işlenmesi takdirinde fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektirilmesini ve bu fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sübuta eren parti üyesi veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister. İlgili siyasi parti, bu istem aleyhinde, Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna istemi aldığı tarihten başlayarak 15 gün içinde yazı ile itirazda bulunabilir. Kurul, bu itiraz üzerine, delilleri topladıktan sonra, Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini ve üyelerini ve varsa vekillerini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler eliyle yapabilir; tamk çağırabilir ve 82 ncü maddede yazılı niteliklere sahip bilirkşi ata-

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 111. — Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı :

1. Parti tüzüğüünün veya programının yahut partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer parti mevzuatının bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olması veya,

2. Parti genel kongresince yahut merkez karar organı veya merkez yönetim organı veyahut Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grupların genel kurullarınca bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması yahut genelge veya bildirimler yayınlanması takdirinde verilir.

3. A) Yukarıdaki 2 nci bentte sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii, kurulu, yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin işlenmesi takdirinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak 2 yıl geçmemiş ise Cumhuriyet Başsavcılığı suç niteliğinde bir fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektirilmesi ve suç niteliğinde bir fiili işlediği kesinleşmiş mahkeme kararı ile sabit olan parti üyesinin veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılması için Parti Yasaklamaları İnceleme Kuruluna başvurur. Fil, bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı olmakla beraber, suç niteliğinde değil ise, Cumhuriyet Başsavcılığı bu bentte öngörülen başvurmayı mahkeme kararına gerek olmaksızın Parti Yasaklamalarını İnceleme Kuruluna yapar.

Kurul, bu başvuru üzerine, delilleri topladıktan sonra Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini ve söz konusu fiili işlediği ileri sürülen parti üyesini veya üyelerini ve varsa vekillerini dinler. Gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından seçeceği naip veya naipler

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

yabilir. Kurul, itirazı en çok 60 gün içinde karara bağlar. Ve kararını ilgili siyasi partinin Genel Başkanlığına yazı ile bildirir. Kurul bu itirazı reddetmiş ise söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarıncaya, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmediği takdirde, söz konusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca, alınan partiden kesin olarak çıkarılma kararları hakkında 56 ncı madde hükümleri uygulanmaz. İlgili mahkemeye dava açılması veya TBMM üyelerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasının istenmesi halinde bu bentte yazılı iki yıllık süre kesilir.

B) Yukardaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiçbir siyasi partiye alınmaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkarılması halinde bu kimsenin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezanın ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması halinde, o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner. Ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunun, yukarıda (A) fıkrası uyarınca siyasi parti tarafından yapılan itirazı kabul etmesi halinde, kurulun bu kararı kesin olup bu takdirde itiraza konu olan fiil dolayısıyla Anayasa Mahkemesine kapatma davası açılmaz.

(Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin)

eli ile yapabilir, tanık dinleyebilir ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, bu başvurmayı en çok 60 gün içinde karara bağlar ve kararını Cumhuriyet Başsavcılığına ve ilgili siyasi partinin genel başkanlığına yazı ile bildirir. Kurul, Cumhuriyet Başsavcısının isteğini yerinde görmüş ise, söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten el çektilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarıncaya, kurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak 30 gün içinde karar verilmediği takdirde, sözkonusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun 110 ncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde, ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca alınan partiden kesin olarak çıkarılma kararları hakkında 56 ncı madde hükümleri uygulanmaz. İlgili mahkemeye dava açılması veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasının istenmesi halinde bu bentte yazılı iki yıllık süre kesilir.

B) Yukarıdaki (A) fıkrası gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkartılmayıp da bir siyasi partinin kapatılmasına sebep olan parti üyeleri, çıkartma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kararının kendisine yazı ile bildirilmesinden başlayarak 5 yıl süre ile başka hiç bir siyasi partiye alınmaz, parti kurucusu olamaz, seçimlerde parti listelerinde bağımsız aday gösterilemezler; aksi takdirde bu gibileri üye kaydeden veya parti kurucusu olarak kabul eden veyahut seçimlerde listesinde bağımsız aday olarak gösteren siyasi partiler hakkında da (A) fıkrası hükümleri uygulanır.

Bir siyasi parti üyesinin o partiden bu bent gereğince kesin olarak çıkartılması halinde, bu kimsenin işlediği fiil af veya sair suretlerle cezanın ve hukuki neticelerinin ortadan kalkması ile o kimsenin parti üyeliği hakkı kendiliğinden geri döner ve bu kimsenin başka siyasi partilerde üye veya kurucu olmasını veyahut parti listelerinde bağımsız aday olarak gösterilmesini engelleyen yasaklar da kalkar.

C) Parti Yasaklamaları İnceleme Kurulunca, yukarıda (A) fıkrası uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan başvurunun yerinde görülmemesi halinde, kurulca alınan karar kesindir.

ANAYASA KOMİSYONUNUN GENEL KURULA TAVSİYELERİ

13 . 7 . 1965 Tarih ve 648 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Cumhuriyet Senatosu metninin 1 nci maddesi, Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

MADDE 2. — Kesinleşmiştir.

MADDE 3. — Kesinleşmiştir.

MADDE 4. — Kesinleşmiştir.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5708 SOUTH CAMPUS DRIVE
CHICAGO, ILLINOIS 60637